

Bekymmer för den nya regeringen

Så blev det alltså borgerlig regering efter nära ett halvsekel av socialdemokratiskt maktinnehav. År 1932 när socialdemokraterna kom i regeringsställning, var världen just på väg att med möda resa sig ur en djup arbetslöshetskris. Sverige hade kommit in i depressionen långt efter de stora industriländerna, arbetslösheten blev långt mindre omfattande här och krisen övervanns snabbare. Socialdemokratien hade moderna idéer om hur man bekämpar djup depression och vidtog åtgärder som var ägnade att minska arbetslösheten. Partiet påbörjade också ett socialt reformarbete som idag framstår som utomordentligt framsynt och framstegsvänligt för praktiskt taget alla svenska medborgare. Dessa insatser är säkert, tillsammans med Per-Albins roll som samlande gestalt under kriget, viktiga förklaringar till partiets starka ställning i svensk politik allt sedan dess.

Det är emellertid också säkert att socialdemokratien gynnades av att den kom till makten just när uppgången ur världskrisen började för egen maskin. Många svenskar kom att på ett allmänt sätt förknippa partiet med denna ljusning i det ekonomiska mörkret, trots att den internationella konjunkturuppgången och kronans närmast ofrivilliga depreciering 1931 givetvis var grundläggande drivkrafter i den svenska återhämtningen.

De borgerliga kommer till makten i ett läge som liknar 1932 i vissa avseenden. Västvärlden är just på väg att resa sig ur den djupaste arbetslöshetskrisen sedan detta år och Sverige har även nu flutit ovanpå i någon mån. Man lockas att ställa frågan om dessa förhållanden kan komma att stärka de borgerliga partiernas ställning på längre sikt såsom hände med socialdemokratien på trettioalet.

Sannolikheten är nog liten. Förutom att den just genomgångna krisen i västvärlden inte alls är av samma dignitet som trettioalets, har den ju nästan helt undgått att drabba dagens svenskar som individer. Lagerstöd, Amanlagar, efterfrågestimulans och upplåning utomlands har inneburit att följderna dels burits mera solidariskt av folkhushållet, dels skjutits på framtiden. Någon politiskt-psykologisk effekt till de borgerliga partiernas förmån är därför knappast att vänta.

Tvärtom hotar nog motsatsen. Det är bäddat för rätt stora bekymmer med Sveriges konkurrenskraft och bytesbalans just nu. Utrymmet för nominella lönehöjningar är litet om Sverige vid gällande växelkurs mot D-mark skall kunna klara betalningsbalansen. Utrymmet är dessutom redan in-tecknat i stor utsträckning. Det blir marigt för en borgerlig regering att hålla tillbaka den inhemska efterfrågan så att resurser frigörs för att förstärka bytesbalansen och samtidigt förbättra vår konkurrenskraft, så att dessa resurser inte bara friställs utan verkligen går till export eller till importkonkurrerande produktion. Momshöjning, devalvering, lägre arbetsgivaravgift, hård kreditätstramning som huvudsakligen drabbar mindre och medelstora företag, påtryckningar på LO i avtalsrörelsen, en stram

budget utan reformer; nästan alla lärobokens medel måste vara politiskt livsfarliga för en debuterande borgerlig regering.

Ett speciellt intresse tilldrar sig givetvis arbetsgivaravgiftshöjningen i Haga III. Mittpartierna har tänkt sig en lägre höjning, 1,5 i stället för 3 procent. Verkan av en sådan åtgärd beror på löntagarnas beteende i avtalsförhandlingarna. Strängs syn är följande: löntagare tar helt enkelt ut vad de anser att företagen tål. Om staten lägger på företagen en arbetsgivaravgift tål företagen motsvarande mindre och löntagarna tar ut motsvarande mindre. Avgiften övervältras alltså omedelbart på löntagarna och höjer inte arbetskraftskostnaderna alls. Läggs avgiften inte på, blir löntagarnas inkomster efter skatt större och därmed den privata konsumtionen vilket försämrar bytesbalansen.

Mittpartierna menar uppenbarligen att ehuru detta är riktigt i vanliga fall har vi nu ett speciellt läge. Löntagarorganisationerna kan inte komma från förhandlingarna och visa upp hur låga nominella resultat som helst. Därför kommer de att tvingas överskrida vad företagen tål i det nu rådande läget för att uppnå detta minimiresultat. Om arbetsgivaravgiften inte höjs, finner löntagarorganisationerna till sin lättnad att det minimum de under alla förhållanden måste ta ut, inte överskrider vad företagen tål med lika mycket, *men de höjer inte sina krav*. Då blir följden av en lägre arbetsgivaravgiftshöjning en lägre kostnadsstegring. Vem som har rätt vet bara LO och TCO. Fråga dem!

